

Utbildningsinspektion i Södermalmsskolan, förskoleklass, grundskola och obligatorisk särskola årskurs 1–10

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av Södermalmsskolan	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av resultaten.....	3
Bedömning av genomförandet.....	6
Bedömning av förutsättningarna	11

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Södermalmsskolan den 5–7 december 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen avser att visa hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen (Lpo 94) och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats (www.skolverket.se/Inspektion).

Kommunen har ansvar för att de brister inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket inom tre månader vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle. Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från Stockholm och Södermalmsskolan, dels den information som samlats in under besöket. Rapporten grundas även på annan information om kommunen och skolan från exempelvis Skolverkets nationella uppföljningssystem.

I Södermalmsskolan intervjuades rektor, biträdande rektorer, lärare, förskollärare, elever, elevvårdspersonal samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i förskoleklassen, flertalet årskurser samt den obligatoriska särskolan och förde även informella samtal med lärare och elever i samband med lektionsbesök och raster.

Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen. Rektor har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av Södermalmsskolan

Södermalmsskolan	Antal barn/elever
Förskoleklass	58
Grundskola	537
Obligatorisk särskola och träningsskola	49

Källa: Skolans egna uppgifter

Södermalmsskolan är en innerstadsskola i stadsdelen Södermalm. Skolan har de senaste två åren genomgått en omfattande ombyggnad och renovering. Särskolan är lokalintegrerad i skolan. På skolan finns också två särskilda undervisningsgrupper.

Den pedagogiska personalen är organiserad i tre arbetslag: förskoleklass och årskurs 1–3, årskurs 4–9 samt särskolan. Skolan arbetar med åldersintegrerade grupper i årskurs 1–3 medan övriga grupper är åldershomogena. I skolan finns två montessorigrupper med förskoleklass och årskurs 1–3. Den obligatoriska särskolan och de särskilda undervisningsgrupperna är så kallade stadsdelsgemensamma grupper.

Föreliggande rapport behandlar förskoleklassen, grundskolan och den obligatoriska särskolan. Kommunens ansvarstagande för skolbarnsomsorgen behandlas i kommunrapporten.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Södermalmsskolan och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen (Lpo 94) och övriga skolförfattningar.

Inspektörerna bedömer att Södermalmsskolan som helhet erbjuder en utbildning av god kvalitet där läroplanens strävansmål på ett tydligt sätt står i fokus. Undervisningen och arbetssätten är allsidiga och varierade i såväl förskoleklassen som övriga årskurser och i den obligatoriska särskolan. Alla lärare på skolan har en pedagogisk utbildning avsedd för den undervisning de bedriver.

Skolans arbete med normer och värden är väl utvecklat. Eleverna har inflytande över verksamheten i stort men inflytandet över det egna lärandet och undervisningen bör förbättras. De flesta elever uppger att de trivs i skolan.

Skolans ledning fungerar mycket bra och rektorn styr tillsammans med sina biträdande rektorer verksamheten mot den vision av helhetstänkande som formulerats i skolans kvalitetsredovisning. Skolan har ett väl utvecklat kvalitetsarbete där utvärdering och uppföljning av alla verksamheter inriktas på att förbättra elevernas resultat. Södermalmsskolan fick Stockholms stads kvalitetsutmärkelse år 2004.

Skolan har under de senaste fem åren genomgått flera omorganisationer som nu börjar få genomslag i verksamheten.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Skolan ger inte alla elever som behöver det särskilt stöd (4 kap. 1 § skollagen, 5 kap. 1 § grundskoleförordningen).
- Skolan gör inte någon systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskaper i förhållande till de nationella målen i årskurs 5 i samtliga ämnen (4 kap. 1 § skollagen, 2 kap. 6 § grundskoleförordningen, avsnitt 2.8 i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94).
- Undervisning i svenska som andraspråk anordnas inte för de elever som behöver det (2 kap. 15-16 §§ grundskoleförordningen).

Inspektörerna bedömer att det finns behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden:

- Skolan bör förbättra uppföljningen och utvärderingen av elevernas kunskaper i särskolan i förhållande till kursplanernas och elevernas individuella mål.
- Skolan bör vidta ytterligare åtgärder i syfte att öka måluppfyllelsen i årskurs 9.
- Skolans arbete med att utveckla elevernas kännedom om målen bör förbättras.
- Skolans arbete med att ge eleverna förutsättningar för och möjligheter till ansvarstagande och inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll bör förbättras.
- Skolan bör förbättra och förtydliga informationen till föräldrar avseende större förändringar på skolan.
- Skolan bör förbättra arbetet med att säkerställa en rättvis bedömning och betygssättning.

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt de nationella målen för lärandet särskilt angivna i skollagen, läroplanen (Lpo 94) de nationella kursplanerna och programmålen.

Kunskaper

Av inspektionen framgår att verksamheten i förskoleklassen rymmer såväl lek och rörelse, skapande verksamhet som inslag av grundläggande språkliga och matematiska begrepp. I intervjuer ger barnen i förskoleklassen konkreta exempel på vad de lär sig inom områdena kunskaper samt normer och värden. Barnens lärande och utveckling dokumenteras kontinuerligt och en positiv utvecklingslinje kan skönjas för det stora flertalet barn. Även intervjuade föräldrar beskriver resultaten av förskoleklassens arbete som goda.

Inspektörerna bedömer att verksamheten i förskoleklassen stämmer överens med läroplanens mål och riktlinjer samt ger en god grund för barnens fortsatta lärande och utveckling.

De nationella ämnesproven i grundskolans årskurs 5 används bland annat för att lärare skall ges stöd i arbetet med att bedöma om eleverna uppnått kursplanernas mål i svenska, matematik och engelska. I nedanstående tabell redovisas resultaten för de nationella ämnesproven under perioden 2004-2006.

Tabell 1. Nationella ämnesprov för år 5 i Södermalmsskolan skolan. Tabellen anger andelen elever (%) som enligt skolans bedömning uppnått målen i proven.

	År 2004	År 2005	År 2006
Svenska	98	99	95
Engelska	91	99	94
Matematik	96	98	90

Källa: Skolans egna uppgifter

Av tabellen framgår att mellan 90 och 99 procent av Södermalmsskolans elever under den senaste treårsperioden har uppnått målen i de nationella ämnesproven i årskurs 5. Skolan har noterat att resultaten har sjunkit något från 2005 till 2006 och inspektionen visar att skolan har vidtagit åtgärder för att följa upp dessa i årskurs 6.

Kursplanernas mål att uppnå anger den kunskapsnivå som alla elever minst skall uppnå efter det femte skolåret i samtliga ämnen. Södermalmsskolan har utarbetat egna kravnivåer i engelska, matematik och svenska, i årskurs 3 och 6. Varje år sammanställs hur många elever som nått målen och hur många som inte gjort det. I resterande ämnen informerar lärarna elevhälsoteamet då man befärar att en elev inte kommer att nå målen. Åtgärder sätts in utifrån individuella behov. Elevernas läsutveckling i alla årskurser prövas utifrån LUS¹.

I Södermalmsskolan finns ingen samlad bild av huruvida eleverna i årskurs 5 når kunskapsmålen eller inte. Utöver resultaten från de nationella ämnesproven i svenska, engelska och matematik, saknar skolan kunskap om hur stor andel av eleverna som uppnår i nationella målen i årskurs 5 i kursplanernas övriga ämnen. Enligt läroplanen har rektorn ansvar för skolans resultat och för att dessa följs upp och utvärderas i relation till bland annat de nationella målen. Det är således nödvändigt att en samlad bild finns av elevernas resultat på skolnivå och att dessa ligger till grund för analys och förbättring av verksamheten i stort. Skolan har inte heller någon samlad bild av elevernas kunskapsutveckling i relation till de nationella målen i kursplanerna för eleverna i de tidigare årskurserna. Detta gäller även för eleverna i särskolan. Inspektörerna bedömer därför att skolan måste förbättra sin övergripande uppföljning och utvärdering av elevernas resultat i samtliga ämnen för grundskolans elever i årskurs 1–6 samt för eleverna i särskolan. Dessa resultat bör också ligga till grund för skolans kvalitetsarbete och skolans arbete med att ge stöd till elever.

De betyg som sätts i slutet av grundskoletiden uttrycker i vad mån eleverna har uppnått de mål som uttrycks i kursplanerna för olika ämnen. Betygsresultat för Södermalmsskolan redovisas i tabell 2. Vårterminen 2006 var första gången som Södermalmsskolan hade elever i årskurs 9, varför ingen jämförelse över tid kunnat göras.

¹ LUS (LäsUtvecklingsSchema) där elevens läsutveckling beskrivs på en graderad skala.

Tabell 2. Slutbetyg år 2006 enligt Skolverkets statistik.

	Södermalmsskolan	Kommunen	Riket
Meritvärde	224,2	221,9	206,8
Andel (%) med fullständigt slutbetyg	68,2	75,1	76,0
Andel (%) behöriga till nationella progr.	90,9	90,0	89,5

Skolans resultat avseende meritvärde och andel elever med betyg i alla ämnen når inte upp till de förväntade värden som Skolverkets beräkningsmodell SALSA² anger.

Resultaten på de nationella ämnesproven i årskurs 9 har granskats i inspektionen. Inspektörerna noterar att samliga elever i årskursen har gjort alla delprov. Av resultaten framgår att 100 procent av eleverna klarade provet i engelska, 82 procent i matematik och 98 procent klarade provet i svenska. Inspektörerna konstaterar att provresultaten i stort överensstämmer med slutbetygen i svenska och engelska. Som en jämförelse kan nämnas att 97,7 procent av eleverna erhöll betyg i engelska, 93,2 procent i matematik och 95,5 procent i svenska. Skolans målsättning är att alla elever ska uppnå minst betyget godkänd i alla ämnen i årskurs 9. Inspektörerna bedömer att eleverna uppnår godtagbara resultat.

För att eleverna, i enlighet med läroplanens intentioner, skall kunna ta ansvar för sin egen utbildning, krävs att skolan klargör vilka mål utbildningen har. I viss utsträckning delges eleverna på Södermalmsskolan uppnåendemålen för årskurs 5 samt mål och betygsriterier i de årskurser där betyg sätts. I samtal och intervjuer framkommer att framför allt eleverna i årskurs 6–9 i stort vet vilka mål och betygsriterier som gäller för respektive ämne. Däremot har eleverna i de tidigare årskurserna, förutom i svenska, matematik och engelska, inte lika god kännedom om målen. Inspektörerna bedömer att skolans arbete med att utveckla elevernas kännedom om målen i flera avseenden är bra men bör förbättras i de tidigare årskurserna.

Normer och värden

Alla som arbetar i skolan skall enligt läroplanen främja elevernas förmåga och vilja till ansvar och inflytande över den sociala, kulturella och fysiska skolmiljön. Inspektionen visar att Södermalmsskolans elever ges möjlighet till inflytande över skolans verksamhet i stort, främst genom klassråd, elevråd, matråd, förvaltningsråd samt deltagande i olika fokusgrupper. Råden hålls regelbundet och eleverna uppfattar att de har ganska stora möjligheter till inflytande över verksamheten.

De frågor som behandlas i råden upplevs av eleverna som viktiga och inspektörerna får flera exempel på vad elevråden fått påverka, t.ex. skolgårdens utformning och salladsbord till maten.

² För att få en mer nyanserad bild av skolors betygsresultat än enbart genom att tillhandahålla de faktiska betygsresultaten som skolor uppnår, har Skolverket utvecklat Skolverkets Arbetsverktyg för Lokala SambandsAnalyser - SALSA. Verktöget jämför i en statistisk modell kommuners och skolors faktiska betygsresultat avseende "andel elever som uppnått målen" respektive "genomsnittligt meritvärde" med ett modellberäknat värde. I denna beräkning tas hänsyn till bakgrundsfaktorer som föräldrars utbildningsnivå, andel elever med utländsk bakgrund och fördelning pojkar/flickor i kommuner och skolor. SALSA bör användas som ett underlag av flera vid analys av kommuners och skolors resultat.

Skolans elevråd är också delaktigt i den pågående ombyggnaden. Inspektörerna bedömer att eleverna ges goda möjligheter till inflytande över skolans verksamhet som helhet och får kunskap om demokratins principer samt möjlighet att utveckla förmågan att arbeta i demokratiska former.

I läroplanen uttrycks att eleverna skall ha reellt inflytande över arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Inspektörerna noterar att det finns skillnader mellan skolans lärare vad gäller elevernas möjligheter att delta i planeringen av undervisningen. Några lärare diskuterar ofta val av arbetssätt och undervisningens innehåll med eleverna och ger dem möjligheter att bidra med synpunkter och förslag, medan andra lärare företrädesvis utgår från sin egen planering. Flertalet av de elever som inspektörerna möter i inspektionen framhåller att det är lärarna som till största delen bestämmer undervisningens innehåll och utformning men det finns tillfällen i olika ämnen att påverka planeringen. Framför allt gäller det hur och när prov skall genomföras. Inspektörerna bedömer att skolan bör förbättra elevernas möjligheter att utöva inflytande över sin utbildning och sitt lärande.

I inspektionen framkommer att skolan bedriver ett värdegrundsarbete av god kvalitet. Vid lektionsbesök och i samtal och intervjuer uppfattar inspektörerna att frågor som rör till exempel alla människors lika värde och värdet av att respektera gemensamma beslut ges utrymme i undervisningen. Personal och elever har tillsammans utarbetat de gemensamma regler som gäller för skolan. Dessa är kända av eleverna och efterlevs av flertalet. De elever inspektörerna talar med känner också till hur man skall uppträda för att vara ”en bra kompis”. Eleverna är även väl medvetna om hur de skall gå tillväga om de ser en kamrat bli kränkt eller lämnad ensam på skolgården.

Vid besöket i Södermalmsskolan observerar inspektörerna att lektionerna överlag präglas av arbetsro och att ordning och lugn råder under raster och i matsalen. Elever och föräldrar uppger att de upplever skolan som trygg. Även skolans elevhälsoteam framhåller att kränkningar och bråk sällan förekommer. Detta är, enligt skolans personal, ett resultat av arbetet med den ”gyllene regeln”³, samt kompetensutveckling i hur man möter elevers olika beteenden. En kontinuerlig uppföljning och utvärdering av hur trygga eleverna känner sig i skolan görs årligen i en enkät. Skolans sammanställning av enkätsvaren visar att Södermalmsskolans resultat i detta avseende har förbättrats under de senaste åren.

Inspektörerna bedömer sammantaget att skolan når goda resultat i arbetet med att skapa trygghet och trivsel för eleverna. Inspektörerna bedömer också att skolan har goda rutiner för att säkerställa resultaten av arbetet med normer och värden.

Bedömning av genomförandet

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet, innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen, individanpassning och stöd, utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning, kvalitets-säkring och förbättringsarbete, skolledning och intern kommunikation.

Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen (Lpo 94) och i andra författningar för respektive skolform.

³ Den gyllene regeln betyder att alla skall uppträda mot andra som de vill att andra skall uppträda mot dem.

Arbetet med arbetsmiljö och delaktighet

Som tidigare nämnts finns flera olika fora på skolan där eleverna ges möjlighet att påverka verksamheten i stort. Elever är även representerade i ett antimobbningsråd och i så kallade fokusgrupper som bildas när frågor av stor vikt för eleverna skall behandlas. Eleverna framhåller i intervjuer att deras synpunkter blir tagna på allvar och att de frågor som behandlas i olika råd och organ på skolan upplevs som meningsfulla. Inspektionen visar också att skolan, genom bland annat ett faddersystem, som innebär att de äldre eleverna tar sig an de yngre, målmedvetet strävar efter att skapa en trygg arbetsmiljö för alla. Skolans ”gyllene regel” är också väl förankrad i verksamheten och diskuteras regelbundet i klasserna. Inspektörerna bedömer att såväl elevernas inflytande över skolmiljön som skolans arbete med att skapa trygghet och trivsel är gott.

Läroplanen uttrycker att eleverna skall få ett reellt inflytande över utbildningens utformning och enligt skollagen åligger det alla som arbetar i skolan att verka för demokratiska arbetsformer. Inspektionen visar att eleverna ibland ges möjlighet att välja mellan uppgifter som lärarna har valt ut på förhand och i vilken ordning de vill göra dessa. De äldre eleverna uppger att de ibland kan påverka vilken sorts prov de vill ha men något reellt inflytande utöver detta kan eleverna inte ge exempel på. Eleverna i de tidigare årskurserna har svårare att formulera vari deras inflytande består. De uttrycker att det vanligtvis är läraren som bestämmer, men säger att de ibland får välja vad de skall arbeta med. Flera lärare framhåller att de i början av ett arbetsområde diskuterar kunskapsinnehåll och arbetets utformning med eleverna men uppger samtidigt att det är svårt att finna goda former för elevernas inflytande över det egna lärandet. I samband med verksamhetsbesöken ser inspektörerna exempel på lektioner där eleverna, utifrån ett gemensamt matematikavsnitt, har valt både arbetsmetod och redovisningssätt. Enligt samstämmiga uppgifter från lärare och elever finns det också möjlighet för eleverna att emellanåt välja arbetssätt med utgångspunkt från hur man lär sig. Dessa exempel till trots bedömer inspektörerna att elevernas faktiska möjligheter till inflytande över lärandet bör förbättras.

De dokument som behandlar det förebyggande och åtgärdande arbetet på skolan vad gäller kränkande behandling och mobbning återfinns i ”Likabehandlingsplan för allas trygghet”. Likabehandlingsplanen innehåller, förutom en definition på vad som menas med direkt och indirekt diskriminering, trakasserier samt annan kränkande behandling, även en åtgärdstrappa som beskriver hur skolan agerar vid konflikter, mobbning eller andra kränkningar. Innehållet i likabehandlingsplanen och dess olika delar har kommunicerats med arbetslagen. Däremot känner inte alla till det aktuella dokumentet.

Inspektörerna bedömer att Södermalmsskolan har en likabehandlingsplan som överensstämmer med författningarna och att skolan har väl fungerande rutiner för att upptäcka och åtgärda fall av kränkande behandling.

Skolans samverkan med och information till elevernas vårdnadshavare sker genom utvecklingssamtal, veckobrev, rektors informationsbrev och föräldramöten. Mycket information finns också på skolans hemsida. Södermalmsskolan har sedan flera år tillbaka omorganiserats dels för att kunna ta emot elever i årskurs 7–9 och utöka sarskolan till årskurs 10, dels för att bygga arbetslag som gagnar samarbetet mellan lärare och elever. De senaste årens ombyggnad av skolan har haft samma syfte. De föräldrar inspektörerna möter i inspektionen och brev som inkommit till inspektörerna uttrycker att den information som skolledningen lämnat i samband

med omorganisation och ombyggnation varit otillräcklig och stundtals kommit för sent. Däremot är informationen från lärarna enligt föräldrarna i stort sett bra. Inspektörerna bedömer att skolans samverkan med elevernas vårdnadshavare i huvudsak fungerar bra, men att rektorn bör förbättra sin information till föräldrarna när det gäller större förändringar som berör skolverksamheten.

Innehåll organisering och arbetssätt i undervisningen

I förskoleklassen bedrivs ett medvetet pedagogiskt arbete där fri lek varvas med planerad pedagogisk verksamhet. Organisationen är tydlig och verksamheten uppskattas av barnen och deras föräldrar. Den pedagogiska verksamheten innefattar bland annat arbete med värdegrundsfrågor, språkträning samt motorik- och rörelseträning. Överlämnandet mellan förskoleklassen och årskurs 1 fungerar enligt dessa lärare bra. Inspektörerna bedömer att verksamheten i förskoleklassen stimulerar barnens utveckling och lärande och ger en god grund för fortsatt skolgång.

Av inspektionen framgår att skolans organisation i arbetslag ännu inte har fått fullt genomslag, till stor del beroende på att ombyggnationen inte är helt klar. Ett prioriterat utvecklingsområde i skolan är, enligt 2006 års kvalitetsredovisning att få en helhetssyn på varje barn och skapa en samsyn kring elevers utveckling och lärande genom att stärka den pedagogiska diskussionen från förskoleklass till årskurs 9, den så kallade "röda tråden". Både lärare och skolledning uttrycker att samarbetet mellan arbetslagen behöver utvecklas för att hela utbildningen skall genomsyras av ett helhetsperspektiv på elevers utveckling och lärande. Skolans konferenssystem, med arbetslagskonferenser och konferenser för all personal, möjliggör diskussioner i pedagogiska frågor som omfattar hela skolan, något som upplevs som positivt av lärarna. Rektorn har medvetet anställt lärare med bred kompetens i de arbetslag som ansvarar för undervisningen i årskurs 7–9. Syftet med denna åtgärd är att både stärka elevernas trygghet och främja lärarnas arbete med att balansera och integrera kunskaper i dess olika former i undervisningen. Av de observationer och intervjuer inspektörerna gör vid besöket framgår att skolans arbetssätt är varierat. Inspektörerna ser exempel på såväl enskilt arbete som arbete i olika gruppkonstellationer.

Inspektörerna bedömer att skolans mål och planering överensstämmer med nationella mål och riktlinjer samt att undervisningens innehåll, arbetssätt och arbetsformer främjar utvecklingen av de kunskaper och färdigheter som uttrycks i läroplan och kursplaner.

Mottagande till den obligatoriska särskolan sker genom mottagandeteamet, Stockholms utbildningsförvaltning. Undervisningen i särskolan är helt individanpassad och i klasserna arbetar både speciallärare och assistenter. Varje elev har sin egen arbetsplan för dagen och en arbetsplan som sträcker sig över en längre period. Specialläraren planerar och diskuterar innehåll och mål med eleverna utifrån varje elevs förutsättningar. Inspektörerna bedömer att undervisningen i särskolan väl främjar elevernas kunskapsmässiga och sociala utveckling.

Individanpassning och stöd

Enligt skollagen skall stödundervisning ges om det kan befaras att en elev inte kommer att nå de mål som minst skall ha uppnåtts vid slutet av det femte och det nionde skolåret eller om eleven av andra skäl behöver särskilt stöd.

Inspektionen visar att Södermalmsskolan har väl fungerande rutiner för att identifiera elever i behov av särskilt stöd.

Till sin hjälp i detta arbete har skolan ett elevvårdsteam (EVT) bestående av skol-sköterska, specialpedagog, speciallärare och skolpsykolog. Speciallärare och specialpedagog träffar arbetslagen varje vecka för att diskutera och följa upp elever i behov av särskilt stöd. En gång i månaden genomförs ett så kallat stor-EVT där rektorn deltar tillsammans med elevvårdsteamet och de biträdande rektorerna. Här fattas beslut om resurstilldelning och om extra medel skall äskas från stadsdelen för elever i särskilt stort behov av stöd.

Stödet ges företrädesvis av speciallärare och specialpedagog i mindre elevgrupper eller enskilt. Om behov påkallas i arbetslagskonferensen kan specialläraren ge stöd till hela klassen. Inspektionen visar att stöd huvudsakligen ges i svenska, matematik och engelska även om det förekommer att stöd ges i andra ämnen. Såväl lärare som elevvårdspersonal uppger dock att alla elever inte får det stöd de behöver på grund av bristande resurser. Inspektörerna bedömer att detta inte är i enlighet med bestämmelserna eftersom stöd måste ges i alla ämnen när så behövs, varför skolan måste åtgärda detta.

Skolan har två mindre undervisningsgrupper för årskurs 1–3 respektive årskurs 4–6. Dessa undervisningsgrupper tar emot elever från hela stadsdelen och placeringen görs av tjänsteman på stödenheten, barn- och ungdomsavdelningen i stadsdelsförvaltningen. I de särskilda undervisningsgrupperna arbetar specialpedagoger och assistenter. Undervisningen i dessa grupper omfattar alla ämnen utan någon form av anpassad studiegång. Grupperna består av elever med långsam inlärningstakt. Undervisningen präglas av lugn och struktur. Lärare skriver, tillsammans med elev och föräldrar, en individuell utvecklingsplan vilken ger eleverna möjlighet att nå de uppsatta målen. Inspektörerna bedömer att undervisningen i skolans särskilda undervisningsgrupper är varierad, individanpassad och strävar mot de mål som uttrycks i läroplan och kursplaner.

För alla elever som behöver särskilda stödåtgärder skall ett åtgärdsprogram upprättas. På Södermalmsskolan skrivs åtgärdsprogram för alla elever i behov av särskilt stöd. Enligt inspektörerna ger den skrivmall som finns för åtgärdsprogram möjligheter att beskriva åtgärder där det framgår hur elev, skola och hem skall arbeta på kort och lång sikt för att eleven skall nå målen. Åtgärdsprogrammets syfte är att ge tydliga kort- och långsiktiga mål och metoder för hur eleven skall uppnå målen i ett eller flera ämnen. Åtgärdsprogrammen upprättas tillsammans med eleven och vårdnadshavaren. Inspektörerna bedömer att skolans arbete med åtgärdsprogram ger eleverna möjlighet att utvecklas så att de når de mål som beskrivs.

Utvärdering av lärandet, bedömning och betygsättning

Som ett led i arbetet med utvärdering och bedömning av lärandet har Södermalmsskolan utvecklat ett system för elektronisk hantering där lärarna noterar elevernas kunskapsutveckling i alla ämnen.

Ett utdrag av lärarnas sammanställningar skickas därefter hem till elever och föräldrar inför utvecklingssamtalen. För elever i de tidigare årskurserna ligger fokus i dessa sammanställningar främst på svenska, matematik och engelska samt på elevens sociala utveckling medan sammanställningarna för elever i de högre årskurserna är fylligare. Inför utvecklingssamtalen uppmanas eleverna att skriva en text om sig själva hemma, på fritiden och i skolan. Utvecklingssamtalen genomförs sedan med nämnda sammanställningar och, i förekommande fall, elevtexter som underlag.

Elever och föräldrar uppger samstämmigt att utvecklingssamtalen är givande och ger en god bild av elevens kunskapsutveckling. I samband med utvecklingssamtalen upprättas också en individuell utvecklingsplan. Dess syfte är att sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven skall nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanerna och kursplanerna. Inspektörerna bedömer att skolans arbete med utvecklingssamtalen är av god kvalitet.

Andra tillfällen på skolan för utvärdering och bedömning är arbetslagskonferenser då alla elever i grupperna dryftas, dagliga direktutvärderingar med eleverna och i samband med att arbetsområden avslutas.

Eftersom Södermalmsskolan hade sin första årskurs 9 läsåret 2005/2006 finns inga upparbetade rutiner för diskussioner gällande betygsättningen men inspektionen visar att en del betygssamtal förs i arbetslagen. Flera av skolans lärare ingår också i ett nätverk tillsammans med andra skolor i staden runt likvärdig bedömning och betygssättning. Även lärarna i särskolan deltar i dessa diskussioner. Däremot uppger lärarna att de inte har diskuterat den samlade bilden av avgångsbetygen ur exempelvis ett genusperspektiv. Några diskussioner har inte heller förts om huruvida något ämne betygsmässigt avviker från övriga ämnen. Inspektörerna bedömer att skolan bör förbättra arbetet med att säkerställa en rättvis bedömning och betygssättning.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Skolan har ett väl utvecklat kvalitetsarbete. Utifrån en femårsplan har skolan formulerat en utvecklingsstrategi som årligen följs upp och analyseras i kvalitetsarbetet. Med hjälp av olika enkäter, som tar upp ett stort antal frågor avseende trygghet, normer och värden, elevens lärandeprocess samt elevhälsofrågor, följs verksamheten upp i samtliga arbetslag och bland alla elever. Dessutom följs kunskapsresultaten upp på de nationella ämnesproven i årskurs 5 och 9. Underlaget för skolans kvalitetsredovisning tas fram i arbetslagen tillsammans med eleverna. Där sker också utvärdering av måluppfyllelsen från föregående verksamhetsår. Tillsammans med ledningsgruppen sammanställer rektorn sedan resultaten och gör analyser och bedömningar. Därefter kommuniceras kvalitetsredovisningen med de olika arbetslagen och eleverna samt med föräldrar i skolans förvaltningsråd. Skolan har aktuell kvalitetsredovisning som motsvarar förordningens krav. I anslutning till kvalitetsredovisningen finns också skolans verksamhetsplan vilket bidrar till att helheten i skolans utvecklingsarbete blir mycket tydlig. Inspektörerna bedömer att skolans kvalitetsarbete är av mycket god kvalitet.

Ledning och intern kommunikation

Södermalmsskolan leds av en rektor. I skolans ledningsgrupp finns fyra biträdande rektorer med tydligt avgränsade ansvarsområden. Ledningsgruppen träffas regelbundet varje vecka. Rektor har varit på Södermalmsskolan sedan år 2001.

Efter den omvärldsanalys som rektorn då gjorde, startade skolan sitt långsiktiga förändringsarbete med att dels klara ett sjunkande elevunderlag, dels bygga ut skolan med årskurserna 7–9 och utöka särskolans verksamhet till årskurs 10. Rektors huvudsakliga arbete har under dessa år fokuserats på att genomföra omorganisationen och i samband med den flera större ombyggnader.

Rektorn driver målmedvetet det pedagogiska arbetet och prioriterar utvecklingsområden i syfte att utveckla verksamheten mot en allt större måluppfyllelse i enlighet med skolans vision - ”Södermalmsskolan – Hela perspektivet, alla barn, hela dagen, alla skolår, hela barnet, alla uttryckssätt, alla kompetenser, för hela livet”. De biträdande rektorerna har under denna tid av lärarna uppfattats som skolans pedagogiska ledare. Inspektörerna bedömer dock att rektorns bedriver det pedagogiska ledarskapet genom att visa stark tilltro till sina medarbetare samt tar ett övergripande pedagogiskt och administrativt ansvar genom de biträdande rektorerna. Inspektörerna bedömer att skolans ledning fungerar mycket bra.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildningen, personalens kompetens samt tillgång till läromedel, pedagogiska material och utrustning. Nationella bestämmelser finns bl.a. i skollagen.

Södermalmsskolan ingår i försöket med timplanelös skola. Inspektionen visar att eleverna har möjlighet att nå målen i årskurs 5 och 9. Eleverna i årskurs 9 blir informerade om gymnasieskolans olika val genom allmän information men också genom samtal med studie- och yrkesvägledare. Eleverna uppger att de får god information om gymnasievalet.

Södermalmsskolan har 83 elever med annat modersmål än svenska. Inspektionen visar att skolan har rutiner för att identifiera de elever som är berättigade till modersmålsundervisning och att studiehandledning på modersmålet ges.

Svenska som andraspråk är ett eget ämne med egen kursplan och egna betygskriterier. Undervisningen i detta ämne syftar till att eleverna skall uppnå en funktionell behärskning av det svenska språket i nivå med elever som har svenska som modersmål. Rektorn gör bedömningen om en elev behöver undervisning i svenska som andraspråk, vilken då ersätter undervisningen i svenska. En elev som läser svenska som andraspråk skall också få betyg i detta ämne. Trots att det finns elever på skolan som har behov av att få undervisning i svenska som andraspråk framkommer i inspektionen att ämnet inte förekommer på skolan. Lärare och rektorn uppger att det i de tidigare årskurserna finns visst fokus på svenska som andraspråk, och att det här ges som stöd i svenska, men att skolan inte följer kursplanen i svenska som andraspråk utan istället använder sig av kursplanen i svenska. Detta är inte i enlighet med bestämmelserna, varför inspektörerna bedömer att skolan måste vidta åtgärder och anordna undervisning enligt kursplanen i svenska som andraspråk.

Inspektionen visar att lärarna på skolan har adekvat utbildning och att tillgången till lärare med speciell kompetens är god. Skolan har lärare med utbildning i svenska som andraspråk, men denna kompetens används inte för att anordna undervisning i svenska som andraspråk.

Rektorn har genomgått den statliga rektorsutbildningen och såväl personalen som skolledningen erbjuds kontinuerligt kompetensutveckling med utgångspunkt från de behov skolan definierat i sitt kvalitetsarbete.

Skolan har datorer och material som behövs för en tidsenlig utbildning. Lokalerna är nyrenoverade och alla specialsalar har god utrustning. Det faktum att delar av skolan är kulturminnesmärkt medför att skolan inte kan göra de förändringar som skulle behövas för att få tillgång till bland annat grupprum i anslutning till klassrummen. Istället utnyttjas alla utrymmen av alla klasser. Skolans ljushall ger också möjlighet till många aktiviteter såsom teater, utställningar och gemensamma samlingar. Inspektörerna bedömer att skolan har en tidsenlig utrustning.

Datum	Ort
2007-06-20	Stockholm

Christina Sjöberg
Stig Westlund